

საქართველოს გაერთიანებული სახელმწიფოს და სოფლის მეურნეობის მინისტრი

ბრძანება N 2-397

08/05/2020

ქ. თბილისი

ხაშურისა და ხარაგაულის მუნიციპალიტეტებში, შპს „ტაბას“ 24 მგვტ. სიმძლავრის ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობასა და ექსპლუატაციაზე გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის შესახებ

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით შპს „ტაბას“ მიერ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში წარმოდგენილია, ხაშურისა და ხარაგაულის მუნიციპალიტეტებში, 24 მგვტ. სიმძლავრის ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში და კანონით გათვალისწინებული თანდართული დოკუმენტაცია, რაზეც სამინისტრომ უზრუნველყო საექსპერტო კომისიის შექმნა და დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის განთავსება სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ასევე ხაშურისა და ხარაგაულის მუნიციპალიტეტების აღმასრულებელი ორგანოს საინფორმაციო დაფებზე.

შპს „ტაბას“ მიერ 2019 წლის 2 მაისს (წერილი N6365), სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, სამინისტროში წარმოდგენილი იყო ხაშურის და ხარაგაულის მუნიციპალიტეტებში, 24 მგვტ სიმძლავრის ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის სკოპინგის ანგარიში, რაზეც სამინისტროს მიერ სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი საკითხები (ბრძანება N2-660; 15.07.2019).

წარმოდგენილი დოკუმენტაციით დგინდება, რომ საპროექტო დერეფანი მდებარეობს „ევროპის ველური ბუნების და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ“ (ბერნის) კონვენციის შესაბამისად შექმნილი „ზურმუხტის ქსელის“ შეთავაზებული საიტის (სურამი 2 - GE0000049) ფარგლებში. შპს „ტაბას“ დაგეგმილი აქვს ხაშურის და ხარაგაულის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე 5 ერთეული ქარის ტურბინის დადგმა და ქვესადგურის მოწყობა. საპროექტო სიმძლავრის მისაღწევად გარემოსდაცვითი, ტექნიკური და ეკონომიკური პარამეტრების გათვალისწინებით ოპტიმალურად მიჩნეულ იქნა 4.8 მგვტ. სიმძლავრის ტურბინების გამოყენება. გამოყენებული იქნება ნეიტრალური ფერის, არამრეკლი კონსტრუქცია, რაც შეამცირებს ვიზუალურ ეფექტს. განხილულ იქნა სხვადასხვა მწარმოებლის მიერ შეთავაზებული ტურბინების ვარიანტები: Nordex N133, VESTAS- V112, Enercon E-136, Siemens Gamesa SG132 და Goldwind GW 136. ყველა მოდელი აღჭურვილია შესაბამისი მეხდაცვის სისტემით. ტურბინების განთავსების ტერიტორიიდან მანძილი უახლოეს დასახლებულ პუნქტამდე (დაბა სურამი) შეადგენს 3

კმ-ს. ქარის ტურბინები განთავსდება ზღვის დონიდან 1167-დან 1226 მ-მდე სიმაღლეზე, სადაც ქარის სიჩქარე 9.46 მ/წმ-მდე აღწევს.

გზმ-ის ანგარიშის მიხედვით საპროექტო ქარის ტურბინების განთავსებისთვის განიხილებოდა 3 ალტერნატიული ტერიტორია, რომელთაგან უპირატესობა მიენიჭა მესამე ალტერნატივას (რიკოთი). გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილია ალტერნატივების შედარების ცხრილი. შერჩეული ალტერნატივის მიხედვით საპროექტო ტერიტორია დაშორებულია რიკოთის გვირაბის აღმოსავლეთი პორტალიდან 790 მ-ით, ხოლო დასავლეთ პორტალიდან 1.12 კმ-ით. საპროექტო ტერიტორიის საზღვრებში კერძო საკუთრებაში მყოფი ნაკვეთები არ ხვდება. ტურბინების განთავსების კოორდინატებია: E 375,874 N 4,659,671; E 375,555 N 4,658,872; E 375,946 N 4,660,078; E 375,901 N 4,660,478; E 375,627 N 4,659,278.

ასევე, პროექტით გათვალისწინებულია არსებული გზის გაყოლებაზე 35 კვ. სიმძლავრის მიწისქვეშა ელექტროგადამცემი ხაზის (სიგრძე 4753 მ) გაყვანა ტურბინებსა და ქვესადგურთან დასაკავშირებლად. პროექტით დაგეგმილია 36 კვ. ქვესადგურის მოწყობა, რომლის საშუალებით მოხდება ტურბინების მიერ გამოიმუშავებული ელექტროენერჯის შეკრება და ელექტროგადამცემი ხაზებით ელექტროსისტემაში მიწოდება. ქვესადგურისთვის შერჩეული ტერიტორია მდებარეობს რიკოთის გვირაბის შემოვლითი გზის და ტურბინებისაკენ მიმავალი გზის მიმდებარედ. ქვესადგურის განთავსების ადგილის კოორდინატებია: E 375216.76, N 4656766.09; E 375270.60, N 4656787.64; E 375303.08, N 4656725.37; E 375250.03, N 4656701.33. ქვესადგურის განთავსების ტერიტორია, რიკოთის გვირაბის შემოვლით გზიდან დაშორებულია დაახლოებით 40 მეტრით. ტურბინებისკენ მიმავალი გზის მოწყობა დაგეგმილია საპროექტო ტერიტორიაზე უკვე არსებული გრუნტის გზის დერეფანში, რომლის მოსაწყობისთვის დაგეგმილი იქნება ბულდოზერი, ექსკავატორი და სატკეპნი. საპროექტო გზა დაუკავშირდება შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის მთავარ საავტომობილო მაგისტრალს.

ტურბინების მზა კონსტრუქციების განთავსება მოხდება 19-21 მ დიამეტრის სამირკვლებზე ამწემექანიზმების გამოყენებით. სამირკვლების მოსაწყობად გრუნტის ამოღება გათვალისწინებულია ექსკავატორის საშუალებით, ბურღვა-აფეთქებითი სამუშაოების ჩატარების გარეშე. ანძებს შორის მინიმალური დაშორება შეადგენს 267 მეტრს.

გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილია საპროექტო ტერიტორიის საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევების შედეგები. საკვლევ ტერიტორიაზე გაყვანილ იქნა 10 ჭაბურღილი, სიღრმით 8 მ. ბურღვა შესრულდა თვითმავალი საბურღი აგრეგატით, მექანიკური სვეტური მეთოდით, მშრალი წესით, კერნების უწყვეტი ამოღებით. კვლევის შედეგების მიხედვით, გეოლოგიურად, ტერიტორია აგებულია კამბრიულ-პალეოზოურის უძველესი ნალექების გრანიტოიდული ლავების და ლავობრექციების გამოფიტვის ქერქის ელუვირებული ზონის გრუნტებით, მტვეროვან-თიხოვანი (ღორღიანი, ქვიშიანი თიხები და თიხნარები, ქვიშნარები) და ლოდურ-ღორღული (ღორღი სხვადასხვა ფრაქციის და ლოდები) პროფილით. ელუვიური გენეზისის გრუნტების ჯამური სიმძლავრე გეოლოგიური საფონდო მონაცემებით აღემატება 20 მ-ს და შემოფენილია იგივე ასაკის კლდოვანი გრუნტებით. საკვლევ ტერიტორიის ლითოლოგიურ ჭრილში გამოიყო ელუვიური გრუნტების 3 ლითოლოგიური ტიპი: ჰუმუსიანი ნიადაგის ფენა - თიხოვანი გრუნტი ღორღის ჩანართების და მცენარეთა ფესვებით (სიმძლავრე 0.3-0.4 მ),

ელუვიური გენეზისის თიხოვანი გრუნტი - მიწის ზედაპირიდან 2.7-4.8 მ სიღრმის ფარგლებში და ელუვიური გენეზისის ღორღოვანი გრუნტი. ჭაბურღილის მაქსიმალურ სიღრმეზე (20 მ) გრუნტის წყლები არ გამოვლენილა. უშუალოდ საკვლევი ტერიტორიის ფარგლებში საშიში გეოდინამიკური პროცესების თვალსაზრისით საყურადღებო უბნები არ ფიქსირდება.

გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, იმის გათვალისწინებით, რომ სამშენებლო სამუშაოების დროს დასაქმებული იქნება 40-50 ადამიანი, შესაძლებელია სამშენებლო ბანაკის მოწყობის ნაცვლად მოხდეს შესაბამისი ობიექტის დაქირავება უახლოეს დასახლებაში. ამასთან, ალტერნატივად იგეგმება ბანაკის ქვესადგურისთვის შერჩეული ტერიტორიის მიმდებარედ განთავსება. ამ შემთხვევაში ტერიტორიაზე დაიდგმება რამდენიმე მობილური კონტეინერული ტიპის ნაგებობა. სამშენებლო ბანაკის ტერიტორიაზე არაა დაგეგმილი დიზელის საწვავზე მომუშავე გენერატორის გამოყენება და ნავთობპროდუქტების სამარაგო რეზერვუარის მოწყობა. პროექტის მიხედვით სამშენებლო სამუშაოების სავარაუდო ხანგრძლივობაა 7 თვე.

მშენებლობის ეტაპზე წარმოქმნილი ფუჭი ქანები გამოყენებული იქნება უკუყრილისთვის და ტერიტორიის პროფილირებისთვის დარღვეული ტერიტორიების რეკულტივაციამდე.

მშენებლობის ეტაპზე წყლის გამოყენება მოხდება სასმელ-სამეურნეო დანიშნულებით, ხანძარსაწინააღმდეგო მიზნებისთვის და მშრალ ამინდებში სამშენებლო მოედნების მოსარწყავად. სამშენებლო ბანაკის ტერიტორიაზე სამეურნეო, სარწყავი და ხანძარსაწინააღმდეგო დანიშნულების წყლის მიწოდება მოხდება ავტოცისტერნებით და განთავსდება სამარაგო რეზერვუარში, რომლის სავარაუდო მოცულობა იქნება 15 მ³.

სამეურნეო-ფეკალური წყლების შეგროვებისთვის მოეწყობა დაახლოებით 15 მ³ ტევადობის საასენიზაციო ორმო. საასენიზაციო ორმოების პერიოდული გაწმენდა მოხდება სპეც-ავტომობილის საშუალებით.

დაგეგმილი საქმიანობა არ ითვალისწინებს ზედაპირული წყლის ობიექტებზე ზემოქმედებას. გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, სამშენებლო მონაკვეთის ფარგლებში ზედაპირული წყლის ობიექტები წარმოდგენილი არ არის.

მშენებლობისთვის საჭირო სამშენებლო და ინერტული მასალის (ქვიშა-ხრეში, ცემენტი) შეძენა მოხდება ობიექტის მახლობლად არსებული საწარმოებიდან.

ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელია არასახიფათო და სახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა. გზშ-ის ანგარიშში მოცემულია ნარჩენების სავარაუდო სახეობები, რაოდენობები, მათი მართვის პირობები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები. წარმოდგენილი ინფორმაციის თანახმად, არასახიფათო ნარჩენები შეგროვდება კონტეინერებში, რომელიც პერიოდულად დაიცლება მუნიციპალური დასუფთავების სამსახურის მიერ, ხოლო სახიფათო ნარჩენები განთავსდება დახურულ კონტეინერებში და გადაეცემა აღნიშნული სახის ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე ორგანიზაციას.

გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, მშენებლობის ეტაპზე დაგეგმილია ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნა. კერძოდ, მისასვლელი გზების მშენებლობის, ტურბინების ელექტროსადგურის შიდა მიწისქვეშა კაბელების გაყვანის და ქვესადგურის დანადგარების საძირკვლების მოწყობის პროცესში, რომელიც დასაწყობდება და

საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი ნორმების დაცვით გამოყენებული იქნება რეკულტივაციისთვის. გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილია ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის შედეგად გამოწვეული ზემოქმედების შეფასება ატმოსფერული ჰაერის ხარისხზე, ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების შემადგენლობა, რაოდენობრივი მაჩვენებლები და გაფრქვევის სხვა პარამეტრები. მშენებლობის ეტაპზე ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებების გაფრქვევის ძირითად წყაროს წარმოადგენს მშენებლობაში გამოყენებული ტექნიკა და დანადგარები. საქმიანობის სპეციფიკიდან გამომდინარე, ქარის ელექტროსადგურის ექსპლუატაცია არ უკავშირდება ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებების გაფრქვევას. გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი გაანგარიშების მიხედვით, მშენებლობის ეტაპზე ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების კონცენტრაცია, როგორც 500 მეტრის რადიუსში, ასევე უახლოეს დასახლებულ პუნქტთან (დაბა სურამი - 3 კმ) არ გადააჭარბებს კანონმდებლობით დადგენილ ნორმებს.

სამშენებლო სამუშაოების ჩატარების პერიოდში ხმაურის წარმოქმნა დაკავშირებული იქნება მშენებლობაში გამოყენებული ტექნიკასა და დანადგარებთან, ხოლო ექსპლუატაციის ეტაპზე ქარის ტურბინების მუშაობასთან. გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი გაანგარიშებების მიხედვით, მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე ხმაურის გავრცელების დონეები უახლოეს დასახლებულ პუნქტთან არ გადააჭარბებს კანონმდებლობით დადგენილ ნორმებს. ხმაურის გავრცელებასთან დაკავშირებული ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებებია: ხმაურის გამომწვევი საქმიანობისთვის დროის შეზღუდვა და სამუშაოს წარმოება დღის საათებში, სამუშაო საათების მკაცრი დაცვა; მოძრაობის ოპტიმალური სიჩქარის შერჩევა და დაცვა, განსაკუთრებით დასახლებული ტერიტორიის ფარგლებში მოძრაობისას; ყველა აღჭურვილობისთვის ხმაურის კონტროლი, ტექნიკის გამართულობის უზრუნველყოფა, სამშენებლო აღჭურვილობის დროული შეკეთება. საჭიროების შემთხვევაში ხმაურდამცავი ეკრანების გამოყენება; ჩართული ძრავით მანქანების უქმად გაჩერების აკრძალვა; მიძიმე სატრანსპორტო ტექნიკის მარშრუტის დაგეგმვა დასახლებული პუნქტებისა და სხვა მგრძნობიარე რეცეპტორებისგან მოშორებულ მონაკვეთებზე; პერსონალის ინსტრუქტაჟი გარემოსდაცვით საკითხებზე.

გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილია ქარის ელექტროსადგურის დერეფანში არსებული ფლორისა და ფაუნის წარმომადგენლების კვლევის შედეგები. საპროექტო ტერიტორიაზე 2019 წლის მარტში და ოქტომბერში განხორციელდა ორნითოლოგიური კვლევა. სამინისტროს მოთხოვნის საფუძველზე (წერილი N 2073/01 - 24/02/2020) შპს „ტაბამ“ დამატებით წარმოადგინა დოკუმენტაცია, რომელიც ეხებოდა ორნითოლოგიური კვლევის შედეგებს. კვლევები მიზნად ისახავდა საპროექტო ტერიტორიაზე და მის მიმდებარედ არსებულ ხელფრთიანთა და ფრინველთა სახეობებზე დაკვირვებას. დამატებით წარმოდგენილ იქნა განახლებული ცხრილი 2009-2011 და 2014 წლის კვლევების მონაცემებით.

გზშ-ის ანგარიშიდან ირკვევა, რომ საპროექტო ტერიტორიის 10 % არის ტყით დაფარული. ასევე, საკვლევ ტერიტორიას ესაზღვრება შერეული, ხნოვანების ჯგუფის მიხედვით შუახნოვანი და მწიფე ფოთლოვანი ტყის კორომები, რომელშიც გავრცელებულია იმერული (*Quercus imeretina* - საქართველოს წითელი ნუსხის სახეობა) და ქართული მუხა (*Quercus iberica*), ძელქვა (*Zelkova carpinifolia* - საქართველოს წითელი ნუსხის სახეობა) და ერთეული ხეების სახით: თელა (*Ulmus foliacea*), პანტა (*Pyrus caucasica*), იფანი (*Fraxinus excelsior*), მაჟალო (*Malus orientalis*), ჯაგრცხილა (*Carpinus orientalis*); ქვეტყეში - ბაძგი (*Ilex*

colchica), იელი (*Rhododendron flavum*), კუნელი (*Crataegus sp.*), თაგვისარა (*Ruscus ponticus*) სხვადასხვა ლიანა და ბალახოვანი მცენარეებით. ასეთი ტყეები სიხშირის ჯგუფის მიხედვით დაბალია.

გზმ-ის ანგარიშის მიხედვით, პროექტის განხორციელება დაგეგმილია საშუალო სიხშირის ტყით დაფარულ ზონაში. დაგეგმილი საქმიანობების განხორციელება არ გამოიწვევს საპროექტო დერეფანში წარმოდგენილი რომელიმე ჰაბიტატის ფრაგმენტაციას, დერეფანი უკვე ფრაგმენტირებულია და აქ უკვე არსებობს სამანქანო გზა.

საპროექტო ტერიტორიაზე არსებულ ჰაბიტატთან დაკავშირებით ჩატარებული სავსე კვლევებით უშუალოდ საპროექტო დერეფანში პოტენციურად არსებული სახეობების სამყოფელი არ გამოვლენილა. დათვალიერებისას დაფიქსირდა ძუძუმწოვრების სამი სახეობა: კავკასიური ციყვი (*Sciurus anomalus*), მელა (*Vulpes vulpes*) და თხუნელა (*Talpa sp.*).

დაგეგმილი საქმიანობის სპეციფიკის გათვალისწინებით, ზემოქმედების მხრივ აღსანიშნავია ხელფრთიანთა და ფრინველთა სახეობები. საპროექტო ტერიტორიის და მისი მიმდებარე ზოლის წინასწარი დათვალიერებისას საკვლევ არეალში დაფიქსირდა ფულუროიანი ხეები, რომლებიც ხელფრთიანების ზოგიერთი სახეობისთვის ხელსაყრელ თავშესაფარს წარმოადგენენ. ამ ხეების დათვალიერებისას დამურების არსებობა არ დაფიქსირებულა. საპროექტო და მის მიმდებარე ტერიტორიებზე შესაძლოა მოხდეს ხელფრთიანთა 19 სახეობა. საქართველოს წითელი ნუსხით დაცული სახეობებიდან გვხვდება სამხრეთული ცხვირნალა (*Rhinolophus euryale*) და ევროპული მარჯათელა (*Barbastella barbastellus*). საერთაშორისო ხელშეკრულებებით დაცული სახეობებიდან აღსანიშნავია: ჩვეულებრივი ფრთაგრძელი (*Miniopterus schreibersii*), გიგანტური მეღამურა (*Nyctalus lasiopterus*) და წვეტყურა მღამიობი (*Myotis blythii* IUCN). მშენებლობის ეტაპზე ფრინველებსა და დამურებზე ზემოქმედება უკავშირდება სამშენებლო სამუშაოების ჩატარების პერიოდს, ვინაიდან სამშენებლო ტექნიკის მუშაობის დროს მოსალოდნელია ხმაურისა და ვიბრაციის გავრცელება.

რაც შეეხება, ექსპლუატაციის ეტაპს, ფრინველებზე პირდაპირი ზემოქმედების რისკები უკავშირდება ქარის ტურბინების მუშაობას, რა დროსაც შესაძლოა მოხდეს ტურბინების კოშკებთან ან ფრთებთან ფრინველების/დამურების შეჯახება.

საპროექტო არეალში და მიმდებარე ტერიტორიაზე ჩატარებული სავსე კვლევებისას დაფიქსირდა საქართველოს წითელი ნუსხით დაცული სახეობა: ქორცქვიტა (*Accipiter brevipes*), მთის არწივი (*Aquila chrysaetos*), დიდი მცივანი არწივი (*Clanga clanga*), ველის (ან გრძელფეხა) კაკაჩა (*Buteo rufinus*), ფასკუნჯი (*Neophron percnopterus*) და ბატკანძერი (*Gypaetus barbatus*). ასევე, IUCN-ით დაცული სახეობები: მდელოს მწყერჩიტა (*Anthus pratensis*), ველის ძელქორი (ან ველის ბოლობეჭედა).

გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი ინფორმაციის თანახმად, საპროექტო არეალში ქვეწარმავლების 13 სახეობა გვხვდება. საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანილი სახეობებიდან აღსანიშნავია: კავკასიური გველგესლა (*Vipera kaznakovi*) და ხმელთაშუაზღვიური კუ (*Testudo graeca*). ხოლო საპროექტო არეალში ამფიბიებიდან 9 სახეობა გვხვდება.

გზმ-ის ანგარიშში დამურებზე ზემოქმედების შემცირების მხრივ, გათვალისწინებულია ქარის ელექტროსადგურის გავლენის ზონაში არსებულ ტერიტორიებზე ხელფრთიანებზე

დამატებითი კვლევის ჩატარება, მონიტორინგი (ყველა ტურბინის უბანზე) და სხვადასხვა შემარბილებელი/საკომპენსაციო ღონისძიებების გატარება. ფრინველებზე და ღამურებზე ზემოქმედების მონიტორინგი ჩატარდება სისტემატურად ექსპლუატაციის მინიმუმ პირველი 2-3 წლის განმავლობაში. მდგომარეობა გაკონტროლდება ქარის ელექტროსადგურის პერსონალის მიერ ყოველდღიურად, ორნითოლოგის მიერ კვარტალში ერთხელ. დაკვირვების შედეგებიდან გამომდინარე განისაზღვრება შემდგომი მონიტორინგის სიხშირე. რისკის დახასიათება მოხდება ფრინველების და ღამურების შეჯახების/დაღუპვის შემთხვევების რაოდენობით 1 მგვტ დადგმულ სიმძლავრეზე. ასევე, პროექტით გათვალისწინებული ერთ-ერთი შემარბილებელი ღონისძიებაა, ტურბინების მცირე სიკაშკაშის მოციმციმე განათება, რომელიც უფრო ეფექტურია მუდმივად მანათობელ და სტანდარტულ წითელ სინათლესთან შედარებით. ასევე იგეგმება დეტექტორების დაყენება სიმაღლეზე, რომელიც დააფიქსირებს ღამურების აქტივობას.

გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილია დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელებით გამოწვეული კუმულაციური ზემოქმედების შეფასება. პროექტის განხორციელებისას მოსახლეობაზე უარყოფითი ზემოქმედება (ჰაერის ხარისხის გაუარესება, ხმაური) ნაკლებსავარაუდოა მოსახლეობისგან დაცილების მანძილის გათვალისწინებით. მოსამზადებელი და სამშენებლო სამუშაოების პროცესში კუმულაციური უარყოფითი ზემოქმედება იქნება მოკლევადიანი და ლოკალური. სამუშაოების დროს გაიზრდება სატრანსპორტო ნაკადი, ადგილი ექნება ზემოქმედებას გზის საფარზე. სატრანსპორტო ნაკადის ზრდამ შესაძლებელია გავლენა მოახდინოს ფონურ სატრანსპორტო ნაკადზე, გამოიწვიოს მოძრაობის შეფერხება. შესაბამისად მანქანების დაძვრის დროს მოიმატებს ემისიების დონე, გაიზრდება მოძრაობის უსაფრთხოების რისკი. ზემოქმედების მართვა იგეგმება სამუშაოს კოორდინირებული დაგეგმვით, ტრანსპორტის მართვის გეგმების მომზადებითა და შეჯერებით. პროექტის სიახლოვეს 10 კმ მანძილზე ქვესადგურები არ არსებობს, შესაბამისად ექსპლუატაციის დროს ქვესადგურის უარყოფითი გავლენა მოსახლეობაზე მოსალოდნელი არ არის. ყველანაირი ზემოქმედების შერბილება მოხდება პროექტებით გათვალისწინებული შემარბილებელი ღონისძიებების გატარებით. ასევე, გზმ-ის ანგარიშის მიხედვით, გზის მოდერნიზაციის პროექტის ზემოქმედება ცხოველთა სამყაროზე არ იქნება მაღალი, რადგან მშენებლობა ძირითადად უკვე არსებული გზის დერეფანში იწარმოებს. ღამურებზე გზის პროექტის ზემოქმედების მიზეზი შეიძლება იყოს მანქანებთან შეჯახების რისკი. მნიშვნელოვანი ფაქტორია განათება, ხელოვნურმა განათებამ ღამურების ზოგიერთ სახეობაში შესაძლებელია გამოიწვიოს გარიდების რეაქცია. სახეობების ფოტოსენსიტიურობა განსხვავებულია და დამოკიდებულია ინტენსივობაზე და სინათლის სპექტრზე. სინათლისადმი განსაკუთრებულად სენსიტიური დაბალ სიმაღლეზე მფრენი ღამურების სახეობებია. როგორც გზმ-ის ანგარიშშია აღნიშნული მაღალ სიმაღლეზე მფრენი სახეობები (*Vespertilio murinus*, *Nyctalus sp*, *Eptesicus sp*) ნაკლებად მგრძობიარენი არიან სინათლის მიმართ, შესაბამისად განიხილება ყვითელი, ვიწრო სპექტრის მქონე LED სანათები, რომელიც ნაკლებად მკვეთრია და ამასთანავე ნაკლებ მწერს იზიდავს.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, 2020 წლის 24 იანვარს, ხაშურის მუნიციპალიტეტში, დაბა სურამის კულტურის ცენტრის შენობაში გაიმართა აღნიშნული პროექტის გზმ-ის ანგარიშის საჯარო განხილვა, რომელსაც ესწრებოდნენ: საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, შპს „ტაბას“, შპს „გამა კონსალტინგის“ წარმომადგენლები და ადგილობრივი მოსახლეობა. საჯარო განხილვაზე დამსწრე საზოგადოების მხრიდან შენიშვნები პროექტთან დაკავშირებით არ

გამოთქმულა, საზოგადოების ძირითადი ინტერესის სფეროს წარმოადგენდა: დაგეგმილ პროექტში მოსახლეობის დასაქმება და ცხოველების მიგრაციის საკითხი. აღნიშნულთან დაკავშირებით შპს „გამა კონსალტინგის“ წარმომადგენელმა განმარტა, რომ პროექტი არ გამოიწვევდა მნიშვნელოვან ზემოქმედებას ცხოველების მიგრაციასთან დაკავშირებით და გზმ-ის ანგარიშით გათვალისწინებულია შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები, ხოლო შპს „ტაბას“ წარმომადგენელმა აღნიშნა, რომ პროექტის ფარგლებში დასაქმდება 100-120 ადამიანი, 70-80% ადგილობრივი მოსახლეობიდან. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, სამინისტროში საზოგადოების მხრიდან აღნიშნულ პროექტთან დაკავშირებით წერილობითი შენიშვნები არ წარმოდგენილა.

დაგეგმილი საქმიანობიდან გამომდინარე გარემოზე ზემოქმედების სრულყოფილად შეფასების მიზნით, გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის მიზნით დაწყებული ადმინისტრაციული წარმოების ფარგლებში სამინისტრომ შპს „ტაბას“ მოსთხოვა დამატებითი ინფორმაციის და განმარტებების წარმოდგენა. აღნიშნული ინფორმაცია და განმარტებები შესაბამისი დანართების სახით შპს „ტაბას“ მიერ სამინისტროში წარმოდგენილ იქნა 2020 წლის 1 აპრილს. წარმოდგენილი დოკუმენტაცია ასევე განთავსდა სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე და დაინტერესებულ საზოგადოებას მიეცა ვადა წერილობითი შენიშვნებისა და მოსაზრებებისათვის. აღსანიშნავია, რომ დამატებით ინფორმაციასთან/დოკუმენტაციასთან დაკავშირებით საზოგადოების მხრიდან შენიშვნები და მოსაზრებები სამინისტროში არ წარმოდგენილა.

„სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს №299 დადგენილებით დამტკიცებული სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების მიხედვით, 26960 მ² მდებარეობს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტყის ფონდში.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის თანახმად, საპროექტო ტერიტორიაზე ჩატარებული იქნა მერქნული რესურსების აღრიცხვის სამუშაოები (ტაქსაცია). აღრიცხული იქნა, როგორც 8 სმ-ზე მეტი, ასევე ნაკლები დიამეტრის მქონე ხე-მცენარეები. საპროექტო დერეფანში ხე მცენარეების დეტალური კვლევის შედეგების მიხედვით, გავლენის ზონაში ხვდება საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანილი რამდენიმე სახეობა, კერძოდ: 172 ერთეული წაბლი (*Castanea sativa*; დიამეტრი 8-28 სმ.) და 8 ერთეული კაკალი (*Juglans regia*; დიამეტრი 20-48 სმ). ტაქსაციის შედეგების მიხედვით ჭრას ექვემდებარება ჯამში 3042 ძირი ხე. აღნიშნული საველე კვლევების დროს განხორციელდა ფაუნის სახეობრივი შემადგენლობის აღწერა და მობინადრე ცხოველთათვის მნიშვნელოვანი საარსებო ჰაბიტატების განსაზღვრა, რომლებიც ხვდება ან/და შესაძლოა ხვდებოდეს საპროექტო დერეფანსა და სამშენებლო სამუშაოების ზემოქმედების არეალში. მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პერიოდში გზმ-ის ანგარიშით გათვალისწინებულია შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების გატარება.

გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილია გარემოზე ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებები, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა, ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა, „ზურმუხტის ქსელის“ შეთავაზებული უბნის „სურამი 2“ და რიკოთის ქარის ელექტროსადგურის შესაბამისობის შეფასება, დასკვნები და რეკომენდაციები.

აღნიშნული გზმ-ის ანგარიში განიხილეს შესაბამისმა ექსპერტებმა და სპეციალისტებმა გარემოსდაცვითი შეფასების სხვადასხვა მიმართულებით, რომელთა დასკვნების

შეჯერებისა და წარმოდგენილი დოკუმენტაციის შეფასების, ასევე გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-12 მუხლის და ამავე კოდექსის II დანართის მე-3 პუნქტის 3.9 ქვეპუნქტის საფუძველზე.

ვ ბ რ ძ ა ნ ე ბ:

1. გაიცეს გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება ხაშურისა და ხარაგაულის მუნიციპალიტეტებში შპს „ტაბას“ 24 მგვტ სიმძლავრის ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობასა და ექსპლუატაციაზე;
2. ბრძანების პირველი პუნქტით გათვალისწინებული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება გაიცემა განუსაზღვრელი ვადით;
3. შპს „ტაბამ“ საქმიანობის განხორციელება უზრუნველყოს წარმოდგენილი გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის, ტექნოლოგიური სქემის, გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებების, მათ შორის ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედების შერბილებისა და საკომპენსაციო ღონისძიებების, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის და ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმების, დასკვნებისა და რეკომენდაციების შესაბამისად;
4. შპს „ტაბამ“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს „ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენების და რეკულტივაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 31 დეკემბრის N424 დადგენილებით დამტკიცებული ტექნიკური რეგლამენტით გათვალისწინებული რეკულტივაციის გეგმის შემუშავება და სამინისტროში შესათანხმებლად წარმოდგენა, ხოლო საქმიანობის განხორციელება უზრუნველყოს შეთანხმებული გეგმის შესაბამისად;
5. შპს „ტაბამ“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს ნარჩენების მართვის გეგმის სამინისტროსთან შეთანხმება საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2015 წლის 4 აგვისტოს N211 ბრძანების შესაბამისად, ხოლო ნარჩენების მართვა განახორციელოს ნარჩენების მართვის კოდექსისა და მისგან გამომდინარე კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების მოთხოვნების/ვალდებულებების და სამინისტროსთან შეთანხმებული ნარჩენების მართვის გეგმის შესაბამისად;
6. შპს „ტაბამ“ მშენებლობის დაწყებამდე სახელმწიფო ტყის ფონდის მართვას დაქვემდებარებულ ფართობებზე, ნებისმიერი ქმედება განახორციელოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით და უზრუნველყოს აღნიშნული საკითხის სსიპ ეროვნულ სატყეო სააგენტოსთან შეთანხმება. შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია წარმოადგინოს სამინისტროში;
7. შპს „ტაბამ“ მშენებლობის დაწყებამდე (წინასამშენებლო) და ექსპლუატაციაში გაშვებიდან 5 წლის განმავლობაში უზრუნველყოს კვალიფიციური ექსპერტ(ებ)ის მონაწილეობით ორნითოლოგიური კვლევის დამატებით განხორციელება კვლევის სხვადასხვა მეთოდების გამოყენებით წლის სხვადასხვა სეზონზე (განსაკუთრებით დიდი ყურადღება უნდა დაეთმოს ტურბინების და მიმდებარე ტერიტორიებს) და კვლევის შედეგების სამინისტროში 6 თვეში ერთხელ წარმოდგენა. კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით უზრუნველყოს დამატებითი შემარბილებელი ან/და საკომპენსაციო ღონისძიებების სამინისტროსთან შეთანხმება და განხორციელება.

8. შპს „ტაბამ“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს ფუჭი ქანების სანაყაროების (საჭიროების შემთხვევაში) დეტალური პროექტების სამინისტროში შესათანხმებლად წარმოდგენა shape ფაილებთან ერთად;
9. შპს „ტაბამ“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს სამშენებლო ბანაკის (ასეთის საჭიროების შემთხვევაში) ინფრასტრუქტურის განლაგების დაზუსტებული სქემის და შესაბამისი პროექტის სამინისტროსთან შეთანხმება (სადაც მოცემული იქნება სამშენებლო ბანაკის დაზუსტებული GIS კოორდინატები SHP ფაილებთან ერთად; განსათავსებელი ინფრასტრუქტურის შესახებ ინფორმაცია, პარამეტრები და ა.შ.);
10. შპს „ტაბამ“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს ტურბინებთან მისასვლელი გზის ტოპოგრაფიული რუკის დამატებით სამინისტროში წარმოდგენა;
11. შპს „ტაბამ“ მშენებლობის და ექსპლუატაციის ეტაპზე მუდმივად უზრუნველყოს ეროზიული პროცესების მონიტორინგის წარმოება და მონიტორინგის შედეგების 6 თვეში ერთხელ სამინისტროში წარმოდგენა. მონიტორინგის შედეგებზე დაყრდნობით, საჭიროების შემთხვევაში უზრუნველყოს სამინისტროსთან შეთანხმებული დამატებითი შემარბილებელი ღონისძიებების განხორციელება.
12. შპს „ტაბამ“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს უშუალოდ ტურბინების განთავსების ადგილის რელიეფური პირობების შესახებ დეტალური ინფორმაციის სამინისტროში შესათანხმებლად წარმოდგენა;
13. შპს „ტაბამ“ სამშენებლო სამუშაოების დაწყების, დასრულების და ქარის ელექტროსადგურის ექსპლუატაციაში შესვლის შესახებ აცნობოს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს;
14. გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების სხვა პირზე გადაცემის შემთხვევაში გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გადაცემა განახორციელოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ დადგენილი წესით;
15. ბრძანება დაუყოვნებლივ გაეგზავნოს შპს „ტაბას“;
16. ბრძანება ძალაში შევიდეს შპს „ტაბას“ მიერ ამ ბრძანების გაცნობისთანავე;
17. გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემიდან 5 დღის ვადაში აღნიშნული გადაწყვეტილება განთავსდეს სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე და ხაშურისა და ხარაგაულის მუნიციპალიტეტების აღმასრულებელი ან/და წარმომადგენლობითი ორგანოების საინფორმაციო დაფებზე;
18. ეს ბრძანება შეიძლება გასაჩივრდეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიაში (თბილისი, დ. აღმაშენებლის ხეივანი, მე-12 კმ, N6) მხარის მიერ მისი ოფიციალური წესით გაცნობის დღიდან ერთი თვის ვადაში.

ლევან დავითაშვილი

მინისტრი